

Captivi fara speranta

Julia Henriette Kakucs

Hartia ingalbenita de timp poarta inca urmele mainilor ce au indoit-o... Imi imaginez miscarea usoara a degetelor, vad pielea alba, neteda, unghiile ingrijite ale unei tinere femei ce abia implinise 25 de ani. O scrisoare, asemeni unui strigat innabusit... Foaia ce-i poarta randurile a fost impaturita cu grija, palmele au tinut-o cu frica si speranta totodata. Scrisa in anul 1938 la Viena unui medic pediatru din Philadelphia ... O incercare de a iesi din Austria anexata in martie 1938 Germaniei naziste, dupa Anschluss. Rita Smrca a fost exmatriculata de la medicina deoarece era evreica.

http://www.flickr.com/photos/pacscl_clir/4773880803/

Scrisoarea ei, se dovedeste a fi o zadarnica incercare de a evada dintr-o situatie disperata. Arhivele pastreaza urmele pasilor ei, ce au trecut prin Theresienstadt, Auschwitz, Hainichen...

A supravietuit ... Bucuria ma cuprinde citind ca a reusit sa-si termine studiile si sa traiasca o viata "normala" – daca nu tinem cont de cosmarele ce reveneau in noptile ranite de insomnii – in Viena postbelica, adormind in ziua de 8 noiembrie a anului 2004 la varsta venerabila de 91 de ani.

Iata cum cifra 91 devine un simbol al victoriei asupra raului.

Rareori pot simti aceasta satisfactie cand ma afund intr-o lectura din timpul razboiului. In mod similar inasa, am alternat intre stupoare, tristete, frica, deznadejde si satisfactie finala, in timpul lecturii volumului "Adressat unbekannt" aparut in New York in anul 1938.

Kressmann Taylor reuseste prin redarea schimbului de scrisori intre doi prieteni, Max si Martin, sa creioneze fara nici un comentariu suplimentar transformările psihice adanci cauzate de ideologia nazista, sa creeze tabloul sumbru al tradarii umane.

Ostateci fara speranta – Rita in ghiarele lagarelor de concentrare, Max incatusat de durere in urma pierderii sorei sale – captivi care reusesc, fiecare in modul lor personal, sa iasa invingatori...

Am daruit cartea prietenei mele din Bremen. Scrisorile ma insotesc si in muzeul emigratiei spre America (Das Deutsche Auswandererhaus) din Bremerhaven. Acolo, pe cheiul plin de pasagerii ce-si asteapta imbarcarea, rasuna glasurile celor ce vor porni curand dintr-un mediu cunoscut, dintr-un camin avut spre un nou inceput, spre un nou mod de viata. Vocile femeilor, barbatilor, copiilor, sunt patrunse de nelinistea creata de constiinta unui drum fara intoarcere. Anul emigrarii poate fi 1813, dar si 1934 sau 1949. Cauzele ce o genereaza sunt diferite...

Toti insa sunt in asteptarea unui Boarding PASS...

Eu il primesc la intrare. Il tin in mana cu un sentiment de usurare asemanator celui cu care imi tinusem in 1985 propriul meu pasaport. Acesta are insa doua fotografii, una albastra si una rosie. Explicatia este simpla. Traseul albastru este o plecare din acest port, in timp ce traseul rosu reprezinta o sosire in Bremerhaven. Traim intr-o permanenta miscare, migratia popoarelor nu a incetat niciodata... Textul tiparit imi promite sa ma familiarizeze cu soarta celor ce sunt obligati sa-si paraseasca tinuturile natale, sa ma faca sa inteleg sentimentul emigrarii, al exilului, al unui refugiu...

Ma simt in acest muzeu printre prieteni. Ii inteleg inca inainte de a porni sa le descopar identitatea.

Ma voi transpune intai in viata unei emigrante europene din Germania, Austria, Polonia sau din alte tinuturi din estul Europei. Toti au pornit de aici spre noul continent. Oare ce-mi va povesti portretul acestei femei ce ma priveste direct in ochi de pe o fasie de hartie pliata? Vaporul se leagana pe apa, asteapta sa urc scarile inalte de lemn spre cabina mea. Bagajele sunt deja imbarcate, au fost puse una peste alta un morman de geamantane si lazi. Ma uit la ele si ma infior... Vad lada parintilor mei, geamantanul cu care am emigrat si eu... Realizez ca viata noastra a tuturor s-a desfasurat in valuri de plecari si sosiri...

Fotografia albastra o reprezinta pe Hannah Levinsky-Koevary. Nascuta in 1948

emigrase in Statele Unite cu parintii, care dupa ce supravietuisera lagarelor de concentrare Dachau si Auschwitz, hotarasera sa paraseasca Europa in anul 1949. Este o senzatie ciudata. Cateva minute inca si voi urmari cu ajutorul unui card electronic traseul vietii ei. Aud fragmente din scrisorile parintilor inainte de a ma urca in vaporul ce va porni cu noi peste ocean. Scartaie din toate incheieturile. Prin hublou vad valurile nelinistite. Un mic film imi arata vaporul pe care Hannah emigrase cu familia ei. Vremea in acea zi a anului 1949 era placuta, cerul era doar partial innorat. Aflu ce s-a mancat pe vapor, ascult vocile pasagerilor inghesuiti in clasa a treia, ma asez in sala de mese a clasei a 2-a si privesc plina de admiratie fotografiile ce-mi dezvaluie frumusetea salilor clasei intai. Liftul de alimente aluneca spre clasa intai, se vad sticle de vin, fazani, jamboane, carnati... Este si o calatorie in timp. In clasa a 3-a a unui vapor din 1860, un copil plange culcat pe pat intr-o lumina difuza, apasatoare. Probabil ca masa lui s-a redus dupa doua saptamani de navigatie doar la paine si apa. Drumul era lung si nesigur...

Brusc aerul devine respirabil, dintr-un difuzor rasuna un cantec, bagajele au fost descarcate... Ne asteapta un interviu ce ne va pecetlui soarta. 29 de intrebari de care va depinde acceptarea sau respingerea noastra . Parcurg rapid cu prietena mea intrebarile, incercand sa raspundem in timpul acordat, care este extrem de scurt. Nu-ti permite sa tergiversezi, sa alegi o formulare favorabila.

Ca intr-o partida de tenis de masa, cand auzi PING trebuie sa raspunzi PONG... Ajungem la ultima intrebare: "Aveti 50 de dolari?" Nu ne mai transpunem in timp. In 1949 familia mea nu ar mai fi avut nimic ... noi doua insa, traind acum in Germania, detinem aceasta suma. Raspundem cu "DA" si primim aprobarea de a ramane. Succes deplin! Citim apoi, inainte de a porni pe drumul emigrantei sosite la Bremerhaven, despre un tanar italian, minor inca, un adolescent plin de fantezie, care si-a creat o biografie interesanta reusind sa fie imediat adoptat in Statele Unite. Din pacate pentru el, s-a descoperit insa ca mama lui este inca in viata si a fost retrimis in Italia. In fiecare sertaras se ascunde o viata, din fiecare casca suna o voce ce te patrunde povestindu-ti o viata...

Portretul tiparit in culoarea unui rosu caramiziu imi arata o femeie tanara. Elza Schüler-Neiryneck, nascuta in Belgia la data de 24 iunie 1923 a fost deportata in

Germania, la Krappitz, in anul 1942. Indragostindu-se de un soldat german, acesta a reusit sa o trimita la parintii lui. Astfel ea a ajuns sa lucreze in ceasornicaria viitorului ei socru. Dupa razboi s-au casatorit...

In fiecare sertar se ascunde o viata, in fiecare vitrina o familie. Ma urmaresc in mod deosebit soarta unei familii din Viena. Poate pentru ca si ei, la fel ca si familia bunicului meu s-au refugiat spre New York in 1938. Medici evrei, instariti au pierdut totul reusind insa sa-si trimita inainte de a porni spre America o parte din mobilele lor in Olanda. Ajunsi in Statele Unite, doamna ceruse de la Biroul Social de care apartineau, un imprumut de 92 de dolari pentru a-si putea scoate bunurile din Olanda.

A fost refuzata cu vorbele: "Aici nu mai aveti nevoie de mobile. Uitati ca ati fost medic. Cautati-va o familie unde veti face curatenie!"

Doamna s-a integrat rapid in societatea americana. Sotul ei a deschis un cabinet medical, iar ea s-a angajat o viata intrega ajutand noii emigranti sositi de peste ocean.

La fel ca si Rita Smrcka a inchis ochii in anul 2004... inca o mica victorie personala...

ANEXA

Rita Smrcka, who was Jewish, was [expelled from medical school](#) on religious grounds that fall.

Librarians at the Historical Medical Library of the College of Physicians of Philadelphia, which holds Radbill's papers, found evidence that the 82-year-old Radbill was still thinking of Smrcka in 1983. A letter he received from a colleague that year responded to an inquiry he had made about her status.

Thanks to Annie Brogan at the [Historical Medical Library of the College of Physicians of Philadelphia](#).

Vienna, 26. XII. 38.

Dear Sir:

I beg your pardon if I apply to you in my distress, although I am a stranger to you.

I am 25 years of age, Jewess, born in Vienna, Physician. ^{unmarried} I am not able to continue my profession and I have no other possibility to exist here. Unfortunately I have no relations nor friends abroad who could help me.

In my desperate situation I had the audacious idea to write to a stranger whose address I found by chance.

I love my profession exceedingly and it is my most ardent desire to continue it.

Are you able and would you be willing to aid me?

Your succour would consist in guaranteeing my living but I assure you that I shall endeavour to don't be by no means a charge for you. Besides my profession I am perfect in baby-nursing, applied-art, English and French language so that I am able to earn my living in one or another way.

I beg your pardon and please, don't be annoyed if it is just you whom I importune with my desire.

With my most cordial thanks in advance, I am yours very truly and respectfully

Dr. Rita Smrčka

My particulars: Dr. Rita Smrčka Physician, born in Vienna, the 9th July 1913, of German (Austrian) nationality.

Dr. Rita Smrčka, Wien III. Hintere Zollamtsstrasse 1/8.
Deutschland.